

upljiv ima tudi zunaj cerkve na kmečko vedenje, kjer je vbrano, lepo cerkveno petje, slišiš tudi po polji in hišah peti lepe, čiste pesmi. Lepih pesem se Slovenci radi uče, tedaj jih iščejo po knjigah; in petje je nazadnje vzročilo, da vidiš v cerkvi več molitvenih, doma pa drugih koristnih bukev. — Ali ni tudi mnog umeten zidar ali podobar ravno v lepi domači cerkvi prebujen bil za svojo umetnost? (Kon. prih.)

Slovansko slovstvo.

* *Miestopisni rječnik trojedne kraljevine* — se veli knjiga, ki jo na poti predplače (subskripcije) bode v Zagrebu izdal gosp. Vinko Sabljari, vrhovni nadzornik c. k. finančne straže v miru. „Ovo djelo — pravi izdatelj — sadržava po azbukvici sva i najmanja napućena miesta, znamenitija brda i doline, špilje, vode, rudna vrela, rude, rudokopje, šume, površinu, broj marve, spomenike njegdašnje i sadanje, poviestnicu kr. sl. gradovah i inih znamenitijih miestah, zatim obćeniti opis medjah, položaja, podnebja, zemljišta, cestah itd. — s jednom rječju sve ono što se u domovini spomene vriedna nalazi. „Miestopisni rječnik trojedne kraljevine“ zauzeti će, u koliko se dade rukopis naprvo proračunati, do 30 arkah na velikoj osmini; predplatna mu je ciena za svaki otisak (eksemplar) u liepih tiskanih koricach s prošivenim vezom, tri forinta a. v. ili 10 novč. po tiskanom arku. Predplata s popisom gospode predplatnikah neka se izvoli što prije neposredno gospodinu A. Jakiću, vlasniku tiskarskoga zavoda i nakladne knjižare u Zagrebu izručiti, ili poštom na njegov trošak poslati. Predbrojke bez priložene predplatnine neprimaju se. Okolo Petrova, to je konca lipnja tekuće godine biti će tisak djela dokončan i predplatjene knjige izaslane. U polovini mjeseca lipnja prestaje predplatna i ustupiti će tržna ciena.“ — Naj vsi jugoslovenski rodoljubi podpirajo izdanje zanimivega tega dela!

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor zagrebski.

Govor prevzvišenega gosp. škofa Strossmajera.

(Konec.)

Po mojem prepričanju je edinost v Avstriji mogoča le na tej podlagi, da ima vsaka dežela zagotovljene svoje pravice in vsak narod zagotovljeno svojo svobodo. Le po tem načinu se dá v življenje vpeljati edinstvo avstrijsko. Načelo národnosti našlo bo svoje častno mesto preje ali pozneje; ako bi se htelo v življenje vpeljati ono edinstvo, s katerim se je poskušalo, bilo bi poguba národom vsem, razun enega. Ono edinstvo pozobalo je krono sv. Vavla. Očitno izrekam, da iz dna svojega srca srečo voščim bratom Čehom in radujem se, da tako vrlo napredujejo v ustavnem življenju; očitno izrekam, da čestitam ne samo českemu národu, ampak tudi njega Velikanstvu, da je slovesno obljubilo, da se hoče dati kronati ne le v Peštu s krono sv. Štefana, ampak tudi v Pragi s krono sv. Vavla. Da bi se bilo to že zdavna zgodilo, zamotano vprašanje bilo bi danes že rešeno. Ako se edinost naše carevine utrdi na tem načelu, da ima vsaka dežela in kraljevina in vsak narod poročstvo za svoje pravice in naprave, bodite prepričani, rešeno je to vprašanje, stvar je vredjena, ustanovljen je mir in napredek ne samo za en narod, ampak za vse národe avstrijske. — Znano vam je, da se temu načelu upira nemški národ, kateri sedaj, ko se mu je iz rok izmaknila centralizacija, želi, da se cesarstvo razdira! Jaz pa sem tega

svetega prepričanja: kakor dozda ni rešeno to vprašanje zaradi tega, ker se je le enemu národu zagotovilo národno življenje, tako se tudi ne bode rešilo, ako se ta stvar vredi tako, da v Avstriji gospodujeta dva národa; ako se nastopi ta pot, prepričan sem, da bode le ena poskušnja več, toda gotovo zadnja ne. Ne mislite, da sem jaz neprijatelj temu ali temu národu, to bi bilo zoper zapoved krščanske ljubezni; zoper národ nemški jaz nimam nikakoršnih predsodkov, al vendar ne vem nobenega razloga, zakaj da bi ravno ta národ v političkem organizmu našega carstva za svoj razvitek moral imeti pravice take, katerih ne bi imeli drugi národi. Kar pa se tiče plemenitega ogerskega národa, rekel bi, da ni samo raznim deželam in kraljevinam in národom, ampak tudi temu národu, ki „per eminentiam“ representira svobodo, na korist, ako z vsemi avstrijskimi národi stopi v edinstvo in združenje. Verujte mi, ne samo Ogri, ampak vsi avstrijski národi želé svobodo. Ako se v sredotočji osnuje inštitucija, v kateri najde vsak národ svoje zaveznike, takrat se bode dalo cesarstvo vrediti tako, da se zagotovi pravo vsem posameznim deželam, národnost vsem národom, in ustavna svoboda ne samo na eni strani, ampak kakor v Peštu, tako tudi v Zagrebu.

Stvar, ki nas najbliže tiče, je pa vprašanje o zadevah, v katerih smo mi z Ogrosko kraljevino. Pripravljeni smo po smislu 42. čl. 1861. leta v ožo zvezo stopiti z Ogri ter ž njimi reševati državno-pravno vprašanje o celoti avstrijskega cesarstva. Od najstarejših časov do najposlednje dôbe bili smo samosvojni in samostalni glede državno-pravnega in ustavnega življenja. Naš národ si je v polni zavesti svoje samostalnosti (1527. l.) izvolil Ferdinanda za svojega kralja; toda tako, da so deželni naši zbori v Križevcu, Varaždinu in v raznih mestih odtod do pragmatičke sankcije samosvojno reševali vse državne posle od najmanjšega do največjega. Kar se tiče pragmatične sankcije, to je vsem znano, da smo jo mi sprejeli enajst let poprej kakor Ogri. Da ni bil národ naš tedaj neodvisen, je li mogoče, da ne bi bil ogerski zbor reklamiral svojega prava? Ferdinand in Karol sta nam zagotovila, da jima bodo svete vse naše privilegije, vsa naša prava, da se hočeta vselej po njih ravnati; tako je naša samostojnost in neodvisnost tudi po vladarji utemeljena ne samo za ono dôbo, ampak za vselej. Postave 1848. leta — pravi govornik — našemu národu nikakor ne morejo biti postave, že zaradi tega ne, kar sem dozda govoril, pa tudi zavolj tega ne, ker bi bile smrt za naše državno življenje, in za naše bitje, za naš obstanek; najprvo pravo vsacega národa pa je življenje, te pravice nikdo ne sme napadati; človek ali národ, kateri ne bi branil svojega življenja, ni vreden življenja. Preverjen sem, da so tudi oni gospodje, ki se potegujejo za postave 1848. leta, prepričani, da hočemo mi in národ naš spoštovati prah in kosti onega junaka, kateri je bil vstal za neodvisnost našega národa, in da komaj čakamo spominka naši mladeži v zgled, kako je treba národ svoj ljubiti in braniti njegova prava. S tem sem hotel samo to opravičiti, da se nam ni bati, sklicavati se na samostalnost in samosvojnost svojo.

Še ene dogodbe moram omeniti. V bojih s Turki bil je národ naš tako srečen, da ti krvoločniki, ki so uplenili Pešto in privihrali pred Dunaj, nikdar niso prišli v Zagreb, kterege so branila bandera naših banov. To so dosegli naši očetje z edinostjo in pogumnostjo; ali slavnih prededov sinovi z istimi lastnostmi zdaj ne bi mogli doseči tega, česar národ neobhodnje potrebuje?